

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Πορίσματα μιᾶς διεπιστημονικῆς συσκέψεως

Πρὶν δυὸ χρόνια, 5 μὲ 6 Νοεμβρίου 2004, ἡ Εἰδικὴ Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Γάμου, Οἰκογενείας, Προστασίας τοῦ Παιδιοῦ καὶ Δημογραφικοῦ Προβλήματος ὀργάνωσε στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὴν Ἱερά Μονὴ Πεντέλης, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Χριστοδούλου, τὴ Β' Διημερίδα τῆς μὲ θέμα: «Γάμος καὶ Οἰκογένεια: διαπιστώσεις καὶ προοπτικές».

Κατὰ τὴ διαπραγματεύση τοῦ θέματος κρίθηκε ἀναγκαῖο νὰ ληφθοῦν σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν οἱ συνολικὲς παράμετροι ποὺ συνιστοῦν τὴν ὅλη προβληματικὴ. Ἡ διημερίδα ἐπεδίωξε νὰ διαπιστώσει τὸ ὑπάρχον ζήτημα στὴν εὐρωπαϊκὴ καὶ τὴν ἑλληνικὴ πραγματικότητα, προσεγγίζοντας τὸ ἀπὸ τὴν νομικὴ, κοινωνιοψυχολογικὴ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴ πλευρὰ. Ἐπιχείρησε νὰ καταγράψει τὴν κρίση τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογένειας, ὅπως αὐτὴ ἀποτυπώνεται στὴν καθημερινὴ ζωὴ καὶ τὶς ποικίλες ἐκφάνσεις τῆς. Ἀναζήτησε τὶς προοπτικὲς γιὰ τὴν ἀντιμέτωπιση αὐτῆς τῆς κρίσης, τόσο ἀπὸ πλευρᾶς ὀρθοδόξου θεολογίας καὶ ποιμαντικῆς, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς πολιτικῆς πρακτικῆς.

Στὴ Διημερίδα κλήθηκαν νὰ συμμετάσχουν πέρα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοὺς εἰσηγητὲς καὶ ἄλλοι εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, καθὼς καὶ ἐκκλησιαστικοὶ παράγοντες γιὰ νὰ καταθέσουν καὶ νὰ ἀνταλλάξουν ἀπόψεις πάνω σ' ἓνα θέμα πολὺ ζωτικὸ γιὰ τὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ οἰκογένεια καὶ κοινωνία.

Οἱ ἀπομαγνητοφωνημέναι εἰσηγήσεις καὶ συζητήσεις περιελήφθησαν σὲ ἓνα ἐνιαῖο κείμενο ὡς προσωρινὰ Πρακτικὰ τῆς Διημερίδος. Τὰ διορθωμένα ἀπὸ τοὺς εἰσηγητὲς κείμενα θὰ ἀποτελέσουν τὸν ἐπίσημο τόμο, τοῦ ὁποῦ ἐπίκειται ἡ ἐκδοσις. Μὲ ἄδεια καὶ πρόσκληση τοῦ Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς, Σεβ. Φθιώτιδος κ. Νικολάου, συμμετεῖχε στὴ διημερίδα ὁμάδα μετα-

τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου
Ὁμ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

πτυχιακῶν φοιτητῶν τοῦ Μ.Π.Σ. «Ποιμαντικὴ Θεολογία καὶ Ἀγωγή».

Τῇ προτροπῇ μου οἱ μεταπτυχιακοὶ φοιτητὲς καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 2004-2005 ἐμβάθυναν στὰ παραπάνω κείμενα συνεπικουρούμενοι καὶ ἀπὸ ἄλλη βοηθητικὴ βιβλιογραφία καὶ ἀπὸ τὶς παραδόσεις εἰδικοῦ μαθήματος. Σὲ ἰδιαίτερη ὁλοήμερη συνάντηση στὶς 6 Ἰουλίου τοῦ 2005 κατέθεσαν τοὺς καρποὺς τῆς ἐργασίας τους μὲ στόχο τὴ διατύπωση πορισμάτων καὶ τὴ σύνθεσις τῶν ποιμαντικῶν προοπτικῶν γιὰ τὸ γάμο καὶ τὴν οἰκογένεια.

Τὰ πορίσματα ὑποβλήθηκαν στὸν Σεβασμιώτατο Πρόεδρο καὶ στὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τοῦ τότε Γραμματέως καὶ νῦν Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Παύλου, ὁ ὁποῖος ἦτο καὶ ἡ ψυχὴ τῆς ὀργανώσεως τῆς Διημερίδος.

Κρίναμε σκόπιμη τὴ δημοσίευσή αὐτῶν τῶν πορισμάτων πρὸς ἐνημέρωση ἀλλὰ καὶ βοήθεια ὄλων ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Ποιμαντικὴ Γάμου καὶ Οἰκογενείας στὴν Ἐκκλησία μας καὶ ἰδιαίτερα τῶν Ἐφημερίων μας, οἱ ὁποῖοι μοχθοῦν μὲ ἀγάπη νὰ ἐντάξουν τὴ μικρὴ μέσα στὴ μεγάλη Ἐκκλησία.

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Θεωρεῖται σημαντικὴ ἡ συμβολὴ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν μὲ τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν ποὺ μας παρέχουν. Εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ληφθοῦν ὑπόψη τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα ποὺ ἀφοροῦν στὰ θέματα τοῦ ἕγγαμου καὶ οἰκογενειακοῦ βίου, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ νέες ἐξελίξεις, χωρὶς ὅμως νὰ ἐλλοχεύει ὁ κίνδυνος τῆς ἐκκοσμικεύσεως.

Ἡ Ἐκκλησία ἀπ' τὴ μεριὰ τῆς ὀφείλει νὰ ἔχει γνώση τῶν νέων ἐξελίξεων ποὺ συντελοῦνται στὴ σύγχρονη ἑλληνικὴ κοινωνία (αὔξησις διαζυγίων - ἄγαμη μητρότητα - χηρεία - αὔξησις ἐκτρώσε-

ων - αύξηση του μέσου όριου ηλικίας γάμου και της γέννησης του πρώτου παιδιού - μείωση γεννήσεων - άτεκνία - στειρότητα - όμοφυλοφυλία - άπαιδευσία - άγνοια των μαθητών στα θέματα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης και της σχέσης των δυο φύλων - μείωση ποσοστού γαμηλιότητας - βία - ναρκωτικά - αλκοολισμός - προβολή οικογενειακών προτύπων από τα Μ.Μ.Ε. - πολιτικός γάμος - προγαμιαίες σχέσεις - μικτοί γάμοι -οικονομικά προβλήματα - άνεργια - ή είσοδος της γυναίκας στην αγορά εργασίας - συρρίκνωση της οικογενειακής ομάδας - μεταβολές της δομής της συζυγικής οικογένειας κ.ά.).

Τά παραπάνω δεδομένα δικαιολογούν τον άγώνα της Έκκλησίας για τή διατήρηση της οικογενειακής παράδοσης, τή σταθερή της προσήλωση στη μονογαμία, τήν έμμογή της στη θρησκευτική όμοιογένεια των συζύγων, τήν

οικογένειας. Για τó λόγο αυτό είναι αναγκαίο νά αξιοποιηθούν και νά ενισχυθούν από τήν Έκκλησία.

Η Ποιμαντική μπορεί νά σχεδιάσει μία οικογενειακή χάρτα δεικνύοντας τις ανάγκες της οικογένειας στην κοινωνία. Τονίζεται ή ανάγκη άμεσης χάραξης ποιμαντικής πολιτικής που θά ενισχύσει τó γάμο και τήν οικογένεια. Τά δεδομένα άπαιτούν τή διακριτική παρουσία της Έκκλησίας. Άπαιτείται συστηματική ποιμαντική δράση.

Οί άρχές του ποιμαντικού έργου (πρόσληψη-έμπειρία-συνέργεια ή συνεργία-φιλοκαλία) μπορούν νά ύπηρετήσουν τήν οικογένεια. Οί λειτουργίες του ποιμαντικού έργου (μαρτυρία-λατρεία-κοινωνία-διακονία) μπορούν νά έπαναοριοθετηθούν με βάση τά νέα δεδομένα γύρω από τó γάμο και τήν οικογένεια.

Η Έκκλησία με τή διδασκαλία της ισχυροποίησε τó γάμο και τόν έθεσε σε ύψηλό επίπεδο. Τόνισε τó άδιάλυτο του γάμου, τήν άμοιβαία άγάπη και άλληλοβοήθεια, τήν όμοτιμία των συζύγων. Έδωσε στο γάμο πνευματική και έσχατολογική διάσταση τονίζοντας τήν πορεία τελείωσης και άγιασμού του ζευγαριού και των παιδιών. Τά μηνύματα αυτά είναι χρήσιμο νά καταστούν γνωστά στους νέους άνθρωπους, οί όποιοι τις περισσότερες φορές τά άγνοούν.

Δημιουργεί έντονο προβληματισμό τó γεγονός ότι αρκετές φορές από μέρους των πνευματικών ύπάρχει ιδιότυπος ύποκειμενισμός, ό όποιος είναι επικίνδυνος και ζημιώνει τήν Έκκλησία. Η Έκκλησία όφείλει νά δράσει μέσα από τή Συνοδική Έπιτροπή Γάμου, Οικογενείας, Προστασίας του Παιδιού και Δημογραφικού Προβλήματος. Είναι έπιτακτική ή ανάγκη σύστασης ένός Ίνστιτούτου Γάμου και Οικογενείας.

Θά μπορούσαν νά θεσπισθούν στις Μητροπόλεις «σεμινάρια μελλονύμφων» μικρής διάρκειας, ή παρακολούθηση των όποιων θά είναι ύποχρεωτική προκειμένου νά έκδοθεί ή άδεια γάμου. Αυτά τά σεμινάρια πρέπει νά καλύπτουν τρεις άξονες: α) θεολογία του γάμου, β) τελετουργική και συμβολική γλώσσα της άκολου-

άπόρριψη νεοφανών μορφών οικογένειας.

Δείχνουν πώς ή Έκκλησία βρίσκεται άντιμέτωπη με νέα φαινόμενα που δέν είχε συναντήσει στο παρελθόν και για τά όποια καλό θά ήταν νά λάβει μέτρα σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο.

Άπ' τήν άλλη, όμως, οί πρόσφατες κοινωνικές έρευνες δείχνουν ότι: ό θεσμός της οικογένειας φαίνεται νά είναι από τους πιο άνθεκτικούς (θεσμούς) - οί νέοι άνθρωποι σέβονται τήν οικογένεια - οί δεσμοί μεταξύ των μελών της σύγχρονης οικογένειας παραμένουν ισχυροί - ή θρησκεία διαδραματίζει ούσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση των οικογενειακών σχέσεων. Άναμφίβολα όλα αυτά τά δεδομένα διαγράφουν ευόωνες προοπτικές για τó μέλλον της έλληνικής

θίας του μυστηρίου του γάμου και γ) πνευματικές κατευθύνσεις και άσκητική των συζύγων μέσα στο γάμο.

Ο ρόλος της Ένορίας και της κάθε Μητροπόλεως όσον αφορά στην καλλιέργεια της εκκλησιαστικής συνείδησης των νέων που πρόκειται να οδηγηθούν στο μυστήριο του γάμου, οφείλει να γίνει με πιο προσιτό και σύγχρονο τρόπο, χρησιμοποιώντας τη σύγχρονη τεχνολογία, την πληροφωρία μέσω των ιστοσελίδων των Μητροπόλεων και των Ένοριων.

Θεωρείται χρήσιμο να υπάρχουν στις ένορίες προγράμματα για όλη την οικογένεια, ώστε να ενημερώνονται τα μέλη της για την εκκλησιαστική ζωή και την αντιμετώπιση διαφόρων προβλημάτων στην καθημερινή ζωή.

Συνεργασία των ποιμένων και των γονέων με ειδικούς επιστήμονες, θεολόγους και μή, έτσι ώστε να δημιουργηθούν κέντρα ενημέρωσης των νέων για θέματα του γάμου και της σεξουαλικής αγωγής των παιδιών.

Κρίνεται αναγκαίος ο συντονισμός μεταξύ των Κοινωνικών Οργανώσεων και των Ένοριων στο αντικείμενο της προσφερόμενης βοήθειας.

Οι πνευματικοί πατέρες πρέπει να καλλιεργήσουν μία προσωπική σχέση με τα ζευγάρια που πρόκειται να παντρευτούν και να τους εξηγήσουν το νόημα του μυστηρίου, αλλά και τα δεδομένα της συζυγικής ζωής. Η διαδικασία συμπλήρωσης των εντύπων και των άλλων δηλώσεων για την έκδοση της άδειας γάμου είναι μία καλή ευκαιρία για τέτοιου είδους ποιμαντικές συζητήσεις.

Είναι αναγκαίο, επίσης να απενοχοποιηθούν από μέρους των Πνευματικών πτυχές της συζυγικής ζωής, που αφορούν στις πολύ προσωπικές σχέσεις του ζεύγους. Συνιστάται ο χειρισμός τέτοιων θεμάτων να γίνεται με πολλή αγάπη και διάκριση.

Σήμερα, από την πλευρά των κοινωνικών επιστημών και των επιστημών της αγωγής, υποστηρίζεται πως είναι καλό να εργάζεται ή μητέρα με το επιχείρημα ότι είναι σημαντικό να μπορεί να κοινωνικοποιήσει τα παιδιά της σε ένα κόσμο που συμμετέχει και η ίδια άμεσα και όχι έμμεσα. Η υλοποίηση αυτής της πρότασης προϋποθέτει τη δημιουργία ανάλογων υποδομών, ώστε να μην υπάρχουν ελλείψεις στην ανατροφή των παιδιών.

Ίδρυση Κέντρων γάμου και οικογένειας όχι μόνο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, αλλά και για την πρόληψή τους. Ίδρυση Γραφείων που θα ασχολούνται με την κατάρτιση ειδικών στελεχών στα θέματα του γάμου και της οικογένειας - Σχολές Γονέων - Κέντρα μέριμνας και προστασίας άγαμης μητέρας - Βρεφονηπιακοί σταθμοί - Κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού και αποκατάστασης.

Είναι ανάγκη να διαμορφωθεί ένα δυναμικό μοντέλο ορθόδοξης οικογένειας μέσα από τις εκφράσεις της παραδοσιακής οικογενειακής ζωής. Η ελληνική οικογένεια πρέπει να είναι ευέλικτη και προσαρμόσιμη σε ένα κόσμο που αλλάζει. Για να επιζήσει, όμως, πρέπει να προσαρμόζεται στις νέες καταστάσεις, χωρίς να αλλοιώνει τις αξίες της.

Είναι αναγκαίο να υπάρξει έτοιμότητα διαχείρισης των μεταβολών που οδηγούν στο γάμο, στον ατομικό και κοινωνικό βίο και έτοιμότητα διαχείρισης των θεσμικών και των προσωπικών προβλημάτων που δημιουργεί το διαζύγιο.

Η εικόνα των Ελλήνων καλλιτεχνών αναφορικά με την οικογένειά μας δίνει μία αισιόδοξη προοπτική. Με τη βοήθεια της Έκκλησίας, της συμβουλευτικής, ή οικογένεια μπορεί να αποκτήσει την αιώνια αξία της, ή οποία φαίνεται στα έργα των καλλιτεχνών.

Τα οικογενειακά πρότυπα που προβάλλονται μέσα από την εικαστική αποτύπωση στην τέχνη και που προβάλλουν ένα υγιές μοντέλο οικογενειακής ζωής, σύμφωνα με τα χριστά ήθη, πρέπει να αξιοποιηθούν από την Έκκλησία ως παράδειγμα για όλους μας. Θα μπορούσαν να αποτελέσουν μία πολύ καλή απάντηση σε όλα αυτά τα αντιπρότυπα που καθημερινά μας βομβαρδίζουν από τα Μ.Μ.Ε. Η Έκκλησία πρέπει να αντιπροτείνει και αυτή από τη μεριά της τα δικά της πρότυπα για το γάμο και την οικογένεια, και γιατί όχι μέσα από την ίδια την τηλεόραση.

Η ορθόδοξη παιδεία μπορεί να θωρακίσει το άτομο, ώστε να αποκτήσει αντιστάσεις σε όλα τα επιβαλλόμενα πρότυπα και μοντέλα ζωής. Η λύση δεν είναι να μην βλέπουμε τηλεόραση ή να μην πηγαίνουμε κινηματογράφο, αλλά να ξέρουμε να κρίνουμε τί πρέπει και τί είναι ωφέλιμο να δοῦμε για μᾶς και την οικογένειά μας.